

Правядзенне ўступных іспытаў у форме цэнтралізаванага тэсціравання ў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў краіны ў апошнія дзесяцігоддзе аказала значны ўплыў на агульнаадукацыйную падрыхтоўку абітурыентаў.

Па-першае, як форма, так і змест тэставых заданняў матывуюць выпускнікоў школ больш змястоўна рыхтавацца да ўступных экзаменаў. Яно і зразумела: раней трэба было ўдала адказаць толькі на 3—5 пытанняў так званага экзаменацыйнага білета ў час уступных іспытаў. Зараз жа патрэбна выканаць да 60 заданняў па кожным прадмеце.

Не грэх вучыцца на мінулагадніх памылках

На першы погляд 5 заданняў значна прасцей выканаць, чым 60. Аднак на самай справе з 60-ці заданняў пры любым узроўні падрыхтоўкі абітурыента можна выканаць станоўча добрую трэць пытанняў і атрымаць пэўную колькасць балаў. Калі ж у экзаменацыйным білеце толькі 3—5 заданняў, ці будзе гарантыя, што абітурыентам добра засвоены адпаведныя тэмы ў час вучобы ў школе? Калі не, то вынік — незадавальняючая адзнака на ўступных экзаменах. Пры тым, што ў цэлым па экзаменацыйным прадмеце ў час навучання ў школе вучань мог атрымаць здавальняючыя веды.

Адсюль вынікае, што дыферэнцыруючая здольнасць тэставых заданняў значна вышэйшая, чым экзаменацыйных білетаў, і пашырае магчымасці абітурыентаў у конкурсе пры залічэнні ў вышэйшую навучальную ўстанову.

таратуры (сачыненне) у выпускным класе настаўнікі, вучні і іх бацькі гадалі, якому пісьменніку ў бягучым годзе будзе аддадзена перавага. Вядома, што гэта мела практычны інтарэс — трэба было загадзя засяродзіць увагу выпускнікоў у час падрыхтоўкі на пэўныя літаратурныя творы. Навошта знаёміцца з творчасцю Якуба Коласа, калі ў юбілейны год Івана Мележа будуць прапанаваны тэмы па творчасці апошняга?!

Параўноўваючы гэтыя падыходы, трэба значыць, што тэставая форма экзаменаў падштурхоўвае вучняў школ да сістэмнай работы з усім курсам прадмета.

Штогод на адрас нашага інстытута ці ў час прэс-канферэнцый адказным асобам, часцей за ўсё бацькамі, уносяцца прапановы аб выданні ўсёй базы тэставых заданняў па кожным экзаменацыйным прадмеце. Ці нават “вывесіць на сваім сайце заранее вопросы ЦТ по математи-

ке и рускому языку”. Ні больш ні менш! “...Чтобы человек смог подготовиться по современным вопросам, а не тем, которые задавались на ЦТ год назад”. Аднак мы лічым, што гэта завуаліраваная спроба ў тэставыя формы заданняў укласці старыя падыходы. Галоўная мэта такіх прапаноў — максімальна звузіць кола заданняў, якія могуць быць прапанаваны на тэсціраванні, каб абітурыентам было лягчэй і прасцей рыхтавацца.

Аднак тут варта звярнуць увагу абітурыентаў на тое, што працэнт удзельнікаў, якія дапускаюць памылкі на адны і тыя ж правілы, не мяняецца з году ў год. Ужо неаднойчы мы прыводзілі вядомы прыклад з напісаннем слова “фальшь” — 40% абітурыентаў не спраўляюцца з заданнем. Так што не грэх вучыцца на мінулагадніх памылках.

Навошта вучыць матэматыку адзінаццаць гадоў? Вось калі б быў адзін зборнік тэставых заданняў, тады, глядзіш, з рэпетытарам за некалькі месяцаў можна авалодаць курсам матэматыкі. Аднак практыка не пацвярджае, што такая праца прыводзіць да станоўчых вынікаў. Не заўсёды кароткі шлях (у дадзеным выпадку да студэнцкай аўдыторыі) самы рацыянальны і прадуктыўны.

Між іншым такімі зборнікамі (базай) тэставых заданняў з’яўляюцца звычайныя школьныя падручнікі. У аснову ўсіх тэставых заданняў пакладзены вучэбны матэрыял падручнікаў і зборнікаў задач. Калі выпускнік школы спраўляецца з задачамі поўнага курса матэматыкі, то ніякі іншы зборнік заданняў не будзе для яго адкрышчэм.

Больш за тое, па выніках штогодніх іспытаў Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў выдае зборнікі тэставых заданняў. Выдадзены таксама так званыя тоўстыя зборнікі па ўсіх прадметах за пяць апошніх гадоў. Як першыя, так і другія найбольш адаптаваны для самастойнай працы абітурыентаў пры падрыхтоўцы да экзаменаў.

Па-трэцяе, вынікі ўступных экзаменаў абітурыентаў у форме цэнтралізаванага тэсціравання выступаюць аб’ектыўнай формай маніторынгу школ і асобных адміністрацыйных тэрыторый (раёнаў, абласцей). Штогод абсалютная большасць выпускнікоў школ бягучага года прымае ўдзел у іспытах на цэнтралізаваным тэсціраванні. Улічваючы, што дзясяткі тысяч выпускнікоў знаходзяцца ў аднолькавых умовах “кантрольнага зрэзу”, мы штогод атрымліваем багатыя статыстычныя матэрыялы аб стане агульнаадукацыйнай падрыхтоўкі абітурыентаў, якасці вучэбных праграм і змесце школьных падручнікаў.

Вынікі цэнтралізаванага тэсціравання выступаюць як сродак маніторынгу педагагічных калектываў навучальных устаноў. Гэта ж матывуе асобу педагога да ўдасканалвання адукацыйных тэхналогій у вучэбным працэсе.

Па-чацвёртае, дэмакратызм тэставай формы экзаменаў стымулюе рост колькасці абітурыентаў вышэйшых навучальных устаноў. Штогод у цэнтралізаваным тэсціраванні ўдзельнічаюць каля 90% выпускнікоў сярэдніх школ. Гадоў 20-25 назад — каля 30%. Чаму такая

АБІТУРЫЕНТ-2011

Уладзімір ШКРЭДАЎ закончыў Мінскі дзяржаўны прафесійны ліцэй №1 машынабудавання і зараз збіраецца прадоўжыць вучобу па сваім профілі на аўтатрактарным факультэце БНТУ.

розніца?

Давайце прыгадаем той час. Да 1 ліпеня абітурыенту патрэбна было падрыхтаваць цэлы стос папер: заяву ўстаноўленага ўзору, аўтабіяграфію, рэкамендацыю, накіраванне, медыцынскую даведку, 4 фотаздымкі, атэстат і пашпарт (усё ў арыгінале). На асобныя факультэты трэба было прад’явіць і іншыя паперы.

Не паспеў падрыхтаваць усё да 1 ліпеня — ніякі орган у парадку выключэння не дазволіць падаць дакументы ў прыёмную камісію інстытута пасля ўстаноўленага тэрміну.

Паспеў. Падаў. Пазнаёміўся з раскладам уступных экзаменаў. Пайшоў на двухтыднёвыя

(месячныя) падрыхтоўчыя курсы. Здаў экзамены. Прайшоў по конкурсе. Самы шчаслівы на свеце абітурыент! Калі не здаў — ніколі так дрэнна сябе не адчуваў! Жыць не хочацца... Што рабіць? У другі інстытут позна

(прыём дакументаў ва ўсе вышэйшыя навучальныя ўстановы, акрамя ваенных і МДІМА, ажыццяўляўся ў адзіны тэрмін).

Можа, восенню паспрабаваць на завочнае аддзяленне? Ці ўсё паўтарыць на наступны год?

На цэнтралізаванае ж тэсціраванне зарэгістравана можна на працягу месяца. Для гэтага дастаткова мець пашпарт і квітанцыі аб аплаце рэгістрацыйнага ўносу. Толькі вельмі лянівы выпускнік не захоча паспрабаваць сябе на іспытах (нагадаем: 90% выпускнікоў ідуць на цэнтралізаванае тэсціраванне!).

Трэба таксама ўлічыць, што ў апошнія гады наяўнасць у маладых людзей дыплама аб вышэйшай адукацыі стала нормай жыцця, своеасаблівым культам. Напэўна, гэта добра.

Вось прайшоў тэсціраванне. Нават не зусім удалы вынік не пазбаўляе абітурыента магчымасці паступіць у ВНУ на платную форму навучання. Больш за тое, заўсёды ёсць права выбару як навучальнай установы, так і спецыяльнасці, толькі патрэбна вельмі аператыўна перакінуць свае паперы ў апошні дзень прыёму дакументаў у іншую ўстанову...

Удачы кемлівым і мэтанакіраваным!

**Мікалай ФЯСЬКОЎ,
дырэктар Рэспубліканскага інстытута кантролю ведаў.**

АБІТУРЫЕНТ-2011

Таццяна ПЯТРОВА закончыла сярэдняю школу чатыры гады назад, увесь гэты час працавала і вось, нарэшце, прыйшла да таго, каб атрымаць вышэйшую адукацыю. Летам яна будзе паступаць у эканамічны ўніверсітэт.

Па-другое, штогадовыя варыяцыі тэставых заданняў (у межах школьных праграм) матывуюць вучняў да сістэмнай работы ў школе з усім праграмным матэрыялам прадмета, а не з асобнымі тэмамі.

Хочацца прыгадаць савецкі час, калі задоўга да экзаменаў па беларускай ці рускай мове і лі-